

PROGRESE COMPARATIVE ALE ECONOMIEI ȚĂRILOR UNIUNII EUROPENE ȘI A REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND ATRAGEREA INVESTIȚIILOR STRĂINE

Dorina CLICHICI

Academia de Studii Economice a Moldovei

The main advantages of Moldova toward foreign investors compared to the new EU members (Romania and Bulgaria) are determined mostly by the labor force characteristics: high level of education and the cost of the labor. Despite of this advantages, compared to the European countries Moldova has not manage yet to catch up even the new members of European Union regarding the level of attracted foreign investors, especially regarding attracted Greenfield investments which are most significant in terms of raising employment and stimulating economic growth.

Fiind nu doar o sursă de capital, dar și de tehnologie, investițiile străine constituie forța ce promovează creșterea economică și, respectiv, facilitează procesul de armonizare a sistemului economic al Republicii Moldova cu standardele europene.

Avantajele Republicii Moldova pentru investitorii străini, în comparație cu țările noi membre ale UE (România și Bulgaria), sunt determinate de caracteristicile forței de muncă, cu un nivel ridicat de educare și cu un cost scăzut. În pofida acestor avantaje, Republica Moldova rămâne mult în urmă comparativ cu țările europene la capitolul investiții greenfield atrase, investiții care sunt cele mai semnificative în contextul ridicării nivelului de ocupare și stimulare a creșterii economice. În anul 2008, Republica Moldova a înregistrat o scădere a numărului de proiecte greenfield, de la 12 în 2007 la 6 proiecte în 2008, număr extrem de mic comparativ cu România, care a atras 348 proiecte investiționale străine greenfield (Tab.1).

Tabelul 1

Numărul de proiecte de investiții greenfield pe UE-12 și Republica Moldova, anii 2004-2008, trimestrul I a. 2009

Țara	2004	2005	2006	2007	2008	trimestrul I a. 2009
Bulgaria	109	140	285	151	146	33
Cipru	6	5	15	7	18	2
Republica Cehă	148	150	179	148	141	22
Estonia	43	62	55	32	44	6
Ungaria	221	205	241	217	147	31
Letonia	30	83	110	33	51	10
Lituania	23	76	60	44	46	8
Malta	3	9	12	9	8	6
Polonia	239	270	337	340	353	43
România	180	262	373	369	348	41
Slovacia	88	118	118	99	86	15
Slovenia	23	19	23	23	23	1
Republica Moldova	14	13	6	12	6	2

Sursa: World Investment Report 2009, Transnational Corporations, Agricultural Production and Development, UNCTAD.

Fluxul total de ISD atrase de către Republica Moldova în anul 2008 – 679,6 mln. dolari USD, de asemenea este foarte mic în comparație cu cel atras de Bulgaria și România, fiind apropiat nivelului fluxurilor atrase de aceste țări în perioada anilor 1990-2000 (Tab.2).

Tabelul 2

**Fluxul total de ISD atrase de țările membre ale UE (extinderea din 2007)
și de Republica Moldova (anii 2005-2008)**

mln. USD

Țara	1990-2000, medie anuală	2005	2006	2007	2008
Bulgaria	301	3 923	7 667	11 716	9 205
România	597	6 483	11 367	9 923	13 305
Republica Moldova	-	197,39	251,05	493,42	679,6

Sursa: World Investment Report 2009, Banca Națională a Moldovei, Raport Anual, 2005-2008.

Analiza comparativă a stocului de ISD atrase de Republica Moldova și de țările UE-12 (țări ce au aderat la UE în cadrul valurilor de extindere din 2004 și 2007) la fel denotă o situație pesimistă pentru Moldova. Stocul total de ISD atras până în prezent – de 2,5 mln. USD – nu atinge nici măcar fluxul anual atras de Bulgaria în anul 2008 – 9,2 mln. USD (Tab.3).

Tabelul 3

Stocul de ISD atrase de țările UE-12 și de Republica Moldova (anii 2007-2008)

mln. USD

Țara	2007	2008
Bulgaria	39 484	46 011
Cipru	17 702	20 706
Republica Cehă	112 408	114 369
Estonia	16 815	15 962
Ungaria	100 335	63 671
Latvia	10 637	11 447
Lituania	15 062	12 847
Malta	8 263	9 142
Polonia	175 851	161 406
România	62 961	71 864
Slovacia	45 251	45 933
Slovenia	14 048	15 782
Republica Moldova	1 856	2 573

Sursa: World Investment Report 2009, Country Fact Sheets.

Prezintă interes și analiza comparativă a stocului de ISD atrase de Moldova și de unele din țările candidate și potențial candidate* la UE. Astfel, Moldova la acest capitol este aproape de nivelul stocului atras de țările potențial candidate, precum Muntenegru și Albania (3,2 mln. USD și 2,6 mln. USD, respectiv), restul țărilor depășind Republica Moldova (Fig.1).

Analiza experienței țărilor noi membre ale UE privind atragerea ISD denotă că unul dintre mecanismele care au stimulat semnificativ activitatea investițională în cadrul acestor țări atât până la aderarea la UE, cât și după, a fost *crearea parcurilor și zonelor industriale*. Ritmul de dezvoltare a parcurilor industriale sau logistice este chiar mai mare în țările Europei Centrale decât în cele mai bogate țări din UE. Potrivit estimărilor, creșterea acestui sector în țările din regiune se va menține puternică și în următorii ani. În Cehia, Ungaria, Polonia și Slovacia, producția (în special cea destinată exportului) a jucat un rol-cheie și a contribuit cel mai mult la dezvoltarea spațiilor logistice. Zonele în care în 2007 a fost înregistrată cea mai înaltă dezvoltare a spațiilor logistice sunt Praga, Budapesta, Silezia de Nord (Polonia), Varșovia și Poznan. Evoluția ascendentă a pieței logistice central- și est-europene s-a datorat în principal expansiunii Uniunii Europene, care a permis o circulație mai rapidă și mai ușoară a bunurilor, dar și creșterea economică a țărilor din regiune.

* Croația, Macedonia, Turcia – țări candidate. Albania, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia, Kosovo – potențial candidate.

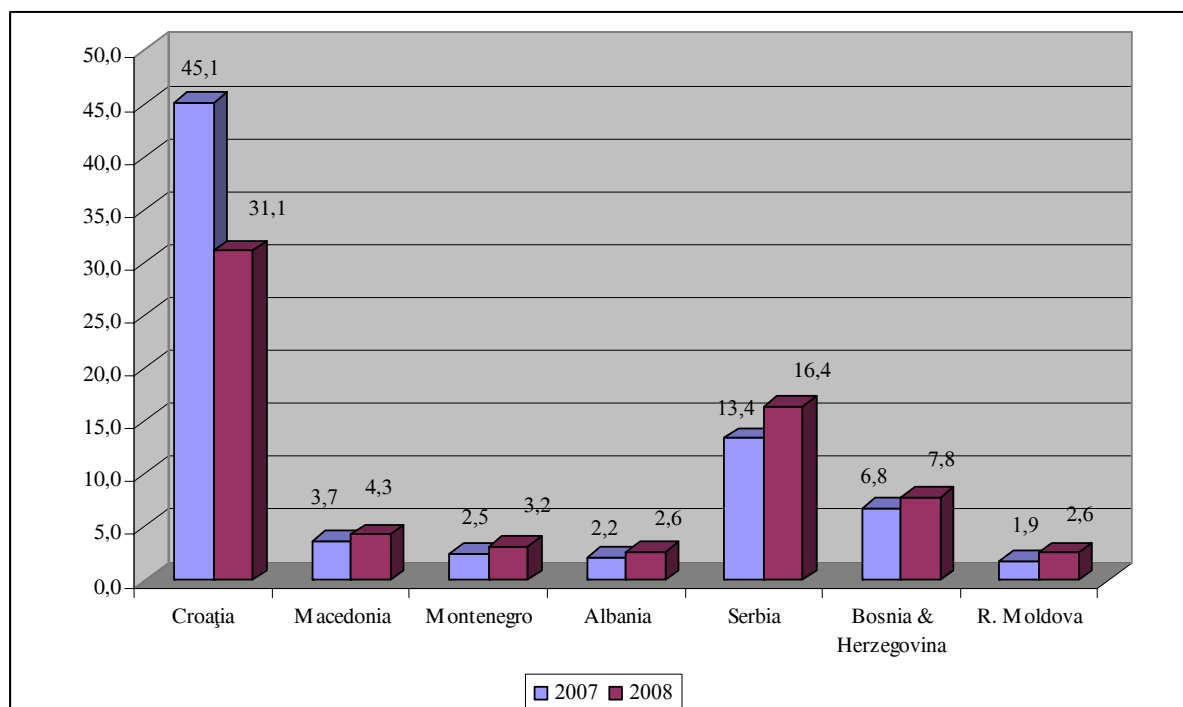

Fig.1. Stocul de ISD atrase de țările candidate, potențial candidate la UE și de Republica Moldova (mln. USD, anii 2007-2008).

Sursa: World Investment Report 2009, Country Fact Sheets.

Guvernul Republicii Moldova intenționa crearea, până la sfârșitul anului 2008, a trei parcuri industriale care urmează a fi centre de atracție a investițiilor și de plasare a proiectelor industriale: parcul industrial Florești (60 ha, aproape de hotarul cu Ucraina), Ungheni (50 ha, aproape de hotarul cu România) și Căinari (24 ha)*. Parcurile industriale (și conceptele aferente, cum ar fi incubatoarele de afaceri și parcurile tehnologice) reprezintă un fenomen relativ nou pentru Republica Moldova. Guvernul încă nu promovează în mod activ acest concept, ca mijloc de încurajare a întregului sistem economic și a dezvoltării industriale, în special a regiunilor de dezvoltare ale țării. Guvernul trebuie să sprijine dezvoltarea infrastructurii de afaceri (i.e. parcuri industriale / de afaceri), având ca scop: crearea și dezvoltarea industriilor cu tehnologie înaltă; îmbunătățirea calității și competitivității produselor; creșterea exporturilor; oportunități suplimentare pentru crearea locurilor de muncă; îmbunătățirea abilităților angajaților; atragerea investițiilor străine suplimentare, în special pentru a atrage un procent crescut de investiții străine orientate către exporturi în Europa de Est; găzduirea acestor investiții; promovarea dezvoltării regionale echilibrate; ridicarea nivelului la care se va dezvolta nivelul cunoștințelor și al tehnologiilor utilizate. Infrastructura de sprijinire a afacerilor include parcurile industriale, parcurile științifice și tehnologice, incubatoarele de afaceri, centrele de consultanță în afaceri, centrele de transfer tehnologic și informații, asociațiile de afaceri.

Republica Moldova se confruntă cu o importantă provocare, care vizează atingerea convergenței cu statele membre ale Uniunii Europene. Reducerea acestor decalaje se va realiza, desigur, în urma unui proces pe termen lung, însă mici îmbunătățiri ale ratei de creștere economică pot influența în mod semnificativ viteza cu care se realizează convergența cu Uniunea Europeană. Acest lucru presupune creșterea productivității, înlăturarea obstacolelor ridicate de infrastructură și folosirea adecvată a resurselor umane. Obiectivul major al fiecărui parc industrial constă în creșterea atractivității regiunii pentru investitorii autohtoni și străini prin crearea unei infrastructuri la standarde europene, care să sprijine dezvoltarea unui mediu de afaceri la nivel regional.

* La 24.07.2008, Guvernul a decis crearea Intreprinderii de Stat „Parcul industrial Căinari” și a alocat 10 mii de lei pentru depunere în capitalul social al acesteia. Parcul industrial Căinari a fost creat pentru o perioadă de 15 ani, cu posibilitatea extinderii termenului respectiv, în funcție de necesitate. IS „Parcul industrial Căinari” va asigura crearea și gestionarea infrastructurii necesare pentru rezidenții parcului.

În virtutea promovării concepției de autosatisfacere aproape completă a nevoilor, precum și ca reflectare a unor cerințe de exercitare a controlului politic în teritoriu, economia Moldovei include facilități productive și sectoare care nu localizează nici măcar avantaje decurgând din dotarea cu factori. Grăbirea procesului de restructurare a economiei ar putea fi realizată prin direcționarea ISD spre întărirea și completarea categoriilor de activități care sunt competitive pe piețele internaționale.

Se recomandă o strategie agresivă privind dezvoltarea parcurilor industriale, menită, pe de o parte, a fructifica oportunitățile de care pot beneficia diferitele regiuni ale țării, iar, pe de altă parte, a pune în valoare punctele forte de care beneficiază țara. Prin punerea în valoare a punctelor forte și a oportunităților poate avea loc intensificarea procesului de catching-up al Republicii Moldova în raport cu UE. Se recomandă o politică de informare și asistență la etapa elaborării planurilor de investiții privind parcurile industriale, precum și de cooperare între instituțiile publice abilitate și întreprinzătorii privați. De o importanță deosebită în stimularea investițiilor straine este respectarea și întărirea drepturilor de proprietate privată, ca fundament al manifestării antreprenoriale. Atragerea companiilor multinaționale în vederea desfășurării activității economice în Republica Moldova poate contribui la reformarea mediului de afaceri, la adoptarea unor bune practici de comerț fundamentate pe eficiență și etică.

Bibliografie:

1. Legea cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare, nr.138-XVI din 21.06.2007 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.054, art.430.
2. Jacobson D. Industrial economics and organization: a European perspective. - London, 1996.
3. World Investment Report 2009, „Transnational Corporations, Agricultural Production and Development”, New York, UNCTAD, 2009.
4. Raport Anual al Băncii Naționale a Moldovei, 2008.
5. URL: <http://www.mec.gov.md>
6. URL: <http://www.statistica.md>
7. URL: <http://www.bnm.md>

Prezentat la 05.10.2010